

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Drag Queens
(výstavní soubor fotografií)

Anna Nerušilová

Olomouc 2024

Vedoucí práce: MgA. Svatopluk Klesnil

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Drag Queens vypracovala samostatně a uvedla v ní veškeré použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 10. 4. 2024

.....

podpis studenta

Poděkování

Chtěla bych poděkovat MgA. Svatopluku Klesnilovi za cenné rady a odborné vedení bakalářské práce. Děkuji také všem portrétovaným drag queens za jejich čas, otevřenost a důvěru při fotografování. Poděkování patří i mé rodině a přátelům za podporu ve studiu.

Práce slouží jako doprovodný text k praktické bakalářské práci.

ANOTACE

Jméno a příjmení autora: Anna Nerušilová

Katedra: Katedra výtvarné výchovy, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Vedoucí práce: MgA. Svatopluk Klesnil

Rok obhajoby: 2024

Název práce: Drag Queens

Název práce v angličtině: Drag Queens

Anotace: Teoretická a praktická bakalářská práce je zaměřená na svět drag queens. Pojem označuje muže, kteří se stylizují do ženské podoby přes výrazné líčení a oblečení. Cílem vytvořeného fotografického souboru je poukázat na silnou změnu identity, kterou osoby prožívají.

Anotace v angličtině: Theoretical and practical bachelor thesis is focused on the world of drag queens. The term refers to men who style themselves in a feminine appearance through significant make-up and clothing. The goal of the created photo collection is to show the strong change of identity which photographed people go through.

Klíčová slova: drag queens, crossdressing, identita, gender, kabaret, fotografie, portrét

Klíčová slova v angličtině: drag queens, crossdressing, identity, gender, cabaret, photography, portrait

Rozsah práce: 62 stran

Jazyk práce: Český jazyk

OBSAH

ÚVOD.....	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1. Vymezení pojmů.....	8
1.1. Drag queens.....	8
1.2. Drag kings.....	9
1.3. Rozdíl mezi drag a travesti.....	9
1.4. Crossdressing.....	10
1.5. Pohlaví a gender.....	10
1.6. Identita.....	11
2. Svět drag queens.....	12
2.1. Rupaul.....	12
2.2. RuPaul's Drag Race.....	13
2.3. Významné soutěžící RuPaul's Drag Race.....	14
2.4. Drag v českém prostředí.....	15
3. Fotografové zobrazující téma drag queens.....	16
3.1. Nan Goldin.....	16
3.2. Andy Warhol.....	19
3.3. Peter Hujar.....	21
3.4. Diane Arbus.....	22
4. Fotografové zobrazující téma genderu nebo identity.....	24
4.1. Cindy Sherman.....	24
4.2. Robert Mapplethorpe.....	25
4.3. Man Ray a Marcel Duchamp.....	26
5. Současná fotografická tvorba zobrazující drag queens.....	27
5.1. Annie Leibovitz.....	27
5.2. Bruce Gilden.....	28
5.3. Martin Schoeller.....	29
5.4. Dorota Holubová.....	30

PRAKTICKÁ ČÁST.....	31
6. Téma a hlavní myšlenka práce.....	31
7. Inspirační zdroje.....	32
8. Postup práce.....	34
9. Výstavní soubor fotografií.....	36
Ruby/Tibor.....	38
Jasmine/Peter.....	40
Kassie/Tomáš.....	42
Finiji/Filip.....	44
10. Doplněk (reportážní výběr fotografií).....	45
ZÁVĚR.....	51
Seznam použité literatury.....	52
Seznam elektronických zdrojů.....	54
Seznam obrazových příloh.....	57

ÚVOD

Teoretická a praktická bakalářská práce bude pojednávat o tématu drag queens. Definice pojmu zní, že jde o muže, kteří se přes líčení a převlékání stylizují do ženské podoby. Tato práce se však pokusí ukázat, že drag není jen o extravagantním oděvu a make upu, ale také o boji za přijetí a rovnost. Vysvětlím hlubší problematiku a cílem práce proto není pouze povrchově analyzovat a dokumentovat tuto komunitu, ale poukázat na silnou změnu identity, kterou osoby prožívají.

V praktické části bakalářské práce vytvořím fotografický soubor složený z portrétů 4 lidí. Série má za cíl odhalit dvě rozdílné stránky osobnosti každého z nich a ilustrovat zmíněnou odlišnost identit. Na jedné straně budu osoby fotografovat jako drag queens a ukážu tím jejich převzatou ženskou osobnost. Na straně druhé vzniknou fotografie odkrývající jejich běžnou identitu jako mužů. Snímky zobrazí každodenní přirozenou podobu vybraných lidí (bez líčení, pózování a extravagance). Ke každé osobě bude náležet příloha v podobě krátkého textu, který vznikne na základě rozhovorů po fotografování. Dvojice portrétů bude doplněna o reportážní výběr, který bude nahlížet do zákulisí příprav či zobrazovat show samotnou.

V první části teoretické práce budu definovat základní pojmy. Vysvětlím definice slov *drag queen*, *crossdressing*, *gender a identita*. Popíšu také rozdíl mezi drag a travesti show. V další části se budu věnovat největší osobnosti světa drag queens RuPaulovi a jeho televizní show *RuPaul's Drag Race*. Seriál totiž hraje klíčovou roli ve zpopularizování této kultury mezi širokou veřejností. Následně představím výběr významných fotografů, kteří dokumentovali svět drag queens. Zvláštní pozornost věnuji fotografce Nan Goldin, která byla s komunitou pevně spojena po řadu let. Její soubor *The Other Side* se stal i velkou inspirací pro vznik této bakalářské práce. Představím i tvorbu dalších historicky významných fotografů, věnujících se tématu genderu či identity. Poslední sekce bude věnována současné fotografické tvorbě z oblasti drag kultury.

Práce též obsáhne původní záměr, postup práce, hlavní myšlenku a další důležité prvky spojené se vznikem fotografického souboru.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Vymezení pojmů

„Celkově drag označuje: formu umělecké prezentace, kdy se muži (*drag queens*) i ženy (*drag kings*) bez ohledu na svou sexuální orientaci stylizují do dané genderové role, za pomoci často zvýrazněných až parodovaných atributů, přiřazovaných tradičně danému genderu.“¹

1.1. Drag queens

Pojem vznikl ze spojení slov *dress as a girl*. Typicky se jedná o muže, kteří se přes líčení a převlékání stylizují do ženské podoby. Využívají k tomu symboly typické pro ženský gender – výrazné líčení, šperky, paruky, korzety pro dosažení ženských křivek a samozřejmě specifický ženský oděv. Celkový vzhled je často extravagantní, avšak každý jedinec má odlišný vzhled a individuální přístup k proměně.

Jedná se o nejčastější formu *crossdressingu* (viz s. 11), která však nemá sexuální podtext. Drag je hlavně forma umění, zábavy či oslava rozmanitosti. Způsob provedení je forma vystoupení, jenž může probíhat na kulturních akcích, v kabaretech či nočních klubech. Důvody, proč osoby provozují drag jsou osobní a různorodé. Pro mnohé může jít o netradiční způsob, jak projevit svou kreativitu v oblasti tance, líčení, kostýmů či scénáře. Osoby chtějí vystupovat před publikem a můžou pociťovat potřebu sebevyjádření či touhu překonávat své limity.

Drag queens performují pod svým stage jménem, jenž označuje jejich vytvořené ženské alter ego (druhé já - fiktivní osoba sebe samých, umožňující dvojí identitu). Většinou proto preferují oslovení v ženském rodě. Stage jména jsou klíčovým prvkem identity a často mají hlubší symbolický význam. Pod touto přezdívkou jsou pak zapamatovatelní pro diváky. Celkovým cílem dragu je ve velké většině případů pobavení publika.² Vystoupení může probíhat na klasickou či populární přejatou hudbu nebo i na autorsky vytvořený hudební doprovod.

1 PRAGUE PRIDE. *Drag je umění, které neškodí, narozdíl od předsudků* [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.praguepride.cz/cs/cteni-a-foto/clanky/1815-drag-je-umeni-ktere-neskodi-narozdil-od-predsudku>. [cit. 2024-03-06].

2 NATIONAL CENTER FOR TRANSGENDER EQUALITY. *Understanding Drag* [online]. 2017. Dostupné z: <https://transequality.org/issues/resources/understanding-drag>. [cit. 2024-03-06].

Drag queens mají důležité místo v LGBT+ komunitě, jelikož reprezentují odlišnost genderových identit a sexuální orientace. Přinášejí do veřejného prostoru různorodost a tím se vyhraňují proti stereotypům. Osoby mění svou genderovou roli pouze příležitostně a obvykle neusilují o trvalou změnu pohlaví.³

Avšak drag může v různých formách provádět v podstatě kdokoliv:

1.2. Drag kings

Drag kings lze označit jako opak drag queens. Výše popsaná forma provedení zůstává stejná, s tím rozdílem, že drag kings jsou ženy stylizující se do mužského genderu.⁴ V České republice se s drag kings nesetkáváme tolik jako s drag queens, jelikož si na uměleckém poli budují poměrně nové místo.

1.3. Rozdíl mezi drag a travesti

V České republice je pravděpodobně známější pojem travesti, což je významově podobné dragu, ale nedá se úplně říci, že se jedná o slova stejného významu. Travesti většinou napodobují již existující ženské postavy (například populární zpěvačky nebo herečky). Zpravidla si osoby netvoří vlastní umělecké alter ego a na první pohled poznáme, že se jedná o muže v převleku za ženu. Ještě důležitějším faktorem je zde pobavení publika, vystoupení jsou vtipná a slavné osobnosti jsou často napodobovány. Travesti show se častěji více objevuje v kulturních domech na malých městech.

Lze možná říci, že drag queens fungují jako modernější podoba travesti, avšak názory jsou individuální a liší se. Někdo může považovat slova za synonyma. Já zde vycházím z teoretických zdrojů, svých názorů a zkušeností ze setkání s popisovanými osobami.

3 BEŇOVÁ, Kateřina. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8. s. 15.

4 CAMBRIDGE DICTIONARY. *Drag king* [online]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/drag-king>. [cit. 2024-03-12].

1.4. Crossdressing

„Akt oblékání oděvu, který je v dané společnosti tradičně přiřazován opačnému genderu. Crossdressing je praktikován lidmi bez ohledu na genderovou identitu a sexuální orientaci.“⁵

Jedná se tedy o obecný termín zastřešující různé podoby převlékání a obecně stylizování své podoby do opačného genderu. Může být prováděný za účelem různých cílů – pobavení publika, profesionálního vystoupení, parodie či sebevyjádření. Pojem je občas označován zkratkou CD. Osobu provádějící crossdressing označujeme crossdresser, typickým příkladem jsou samozřejmě drag queen.⁶ Může se jednat ale i herce, kteří hrají ženskou roli ve filmu nebo v divadle.

Důležité je zde rozlišit problematiku transgender osob a crossdresingu. Transgender jedinci mají genderovou identitu, která neodpovídá pohlaví na základě fyziologických znaků - transženy se narodili jako muži, ale identifikují se jako ženy. Transmuži se narodili jako ženy, ale identifikují se jako muži. Oblékáním za opačné pohlaví projevují svou identitu. Nejedná se však o crossdressing v pravém slova smyslu, ale o součást jejich života.

1.5. Pohlaví a gender

Pohlaví označuje termín, definovaný na základě fyziologických charakteristik jedince. Lidé jsou přiřazeni k mužskému či ženskému pohlaví, podle svých vnějších znaků.

Gender je pojem psychologicko-kulturní, definujeme jej jako *soubor sociokulturně vytvořených rolí spojených s příslušností k danému pohlaví*.⁷ Biologickým pojmům mužský a ženský odpovídají formy genderu maskulinní a feminní, které mohou být však zcela nezávislé na pohlaví. Což znamená, že k ženskému pohlaví nebude automaticky patřit ženský gender a k mužskému pohlaví mužský gender. Být mužem či ženou je stejně záležitostí oblečení, gestikulace, povahy osobnosti, vlastností jako pohlaví. Důležité je ale zmínit, že různé kultury vymezují gender různým způsobem.⁸ Existuje však i možnost, že se osoba neidentifikuje ani jako muž nebo žena, ale někde mezi těmito dvěma kategoriemi či úplně mimo ně. Takovou osobu označujeme *nebinární*.

5 PRAGUE PRIDE, op. cit. č. 1.

6 CAMBRIDGE DICTIONARY. *CROSS-DRESSER* [online]. Dostupné z: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cross-dresser>. [cit. 2024-03-12].

7 HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X. s. 176.

8 OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. ISBN80-7178-403-6. s. 121.

1.6. Identita

Slovo vychází z latinského *idem*, což znamená stejný a *alter idem*, což označuje druhé já. Termín používáme ve spojitosti se socializačním procesem a utvářením osobnosti. Identita se totiž vyvíjí a mění v průběhu života, není stálá a trvalá – proces označujeme jako hledání vlastní identity.

Identita osobnosti označuje celkový soubor charakteristik a znaků, jenž definují určitou osobu a tím ji odlišují od ostatních. Jedná se o vnitřní základ, který formuluje, kdo jsme. Ovlivněna je vnitřním i vnějším prostředím. **Sociální identita** pak označuje příslušnost k určité sociální skupině/sociálnímu útvaru. Jedince spojují společné znaky jako například rasa, náboženství, politika, vzdělání či sexuální orientace.⁹ **Pohlavní identita** označuje pojetí sebe sama jako muže, ženu, případně nebinární. Odpovídá vnitřnímu pocitu toho, jakým způsobem se jedinec identifikuje vzhledem k pohlaví. V případě, že se ztotožňuje se svým biologickým pohlavím, nemusí však nutně přebírat všechny genderové role, které mu společnost připisuje.¹⁰

9 GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, [1993]. ISBN 80-85605-28-7. s. 119-120.

10 HARTL, HARTLOVÁ s. 222. op. cit. č. 7.

2. Svět drag queens

2.1. RuPaul

Široké veřejnosti nejznámější osoba světa dragu je s největší pravděpodobností RuPaul Andre Charles, narozený v San Diegu v roce 1960. Vystudoval divadlo na *North Atlanta School of Performing Arts*. V osmdesátých letech se odstěhoval do New Yorku, kde se stal významnou součástí noční klubové scény. Jeho první vystoupení jako drag queen proběhlo v roce 1989, od té doby zpopularizoval drag umění natolik, že se z něj stal mainstream.

Kariéra RuPaula je však velmi bohatá i v oblasti herectví, moderování či zpěvu. Napsal i několik knižních publikací, v současné době absolvuje své turné s nejnovější knihou *The House of Hidden Meanings*. Vydal přes 18 sólových alb a popularitu si získal především hitem *Supermodel* v roce 1993. Na sociální síti Instagram má přes 5 milionů sledujících.¹¹ Hrál v seriálu *AJ and the Queen*, který napsal a produkoval společně s Michaellem Patrickem Kingem. V březnu 2018 se stal první drag queen, která má svou hvězdu na Hollywoodském chodníku slávy. Umístěna je přímo před produkční kanceláří *World of Wonder*, která zajišťuje celosvětovou soutěž *RuPaul's Drag Race*, založenou právě RuPaulem.¹²

*"Narodil jsem se nahý a zbytek je drag."*¹³

Obr. 1: drag queen RuPaul.

11 RUPAUL. Instagram [online]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/rupaulofficial/?hl=cs>. [cit. 2024-03-06].

12 THE HOLLYWOOD WALK OF FAME. *RuPaul Andre Charles* [online]. Dostupné z: <https://walkoffame.com/rupaul-andre-charles/>. [cit. 2024-03-06].

13 RUPAUL. *Bio*. Online. Dostupné z: <https://rupaul.com/bio/>. [cit. 2024-03-06].

2.2. RuPaul's Drag Race

RuPaul's Drag Race je soutěžní reality show, která má doposud 15 sérií. Vysílá se téměř 15 let, premiéra proběhla v roce 2009. V průběhu času její popularita vysoce vzrostla a show se stala kulturním fenoménem, jenž si vytvořila globální komunitu fanoušků. Aktuálně je ke shlédnutí i na platformě Netflix.

Seriál oslavuje krásu dragu a pomohl tím přetvořit způsob, jakým společnost vnímá svět drag queens a celkově LGBT+ komunitu. Jde tedy o mnohem více, než jen soutěžní reality show. Koncept je jednoduchý: zakladatel, moderátor a porotce RuPaul hledá *America's Next Drag Superstar*. Drag queens soutěží proti sobě ve výzvách, které testují jejich kreativitu, humor a dovednosti. Na konci každého dílu je pak zpravidla vyřazena jedna královna, finále je vyvrcholením dané série. Vítěz získává finanční odměnu a další výhody.

Obr. 2: plakát *RuPaul's Drag Race*, série 15.

Show se stala natolik populární, že pod záštitou RuPaula vzniklo mnoho podobných odvozených pořadů. Například *RuPaul's Drag Race All Stars*, což je spin-off výše zmíněné show. První vysílání proběhlo v roce 2012. Formát soutěže je podobný, s rozdílem, že o výhru bojují minulé soutěžící. Výzvy jsou obtížnější, aby drag queens mohly ukázat svůj posun. Pořad získal také značnou slávu, umožňuje proto soutěžícím zůstat zapamatovatelní v očích veřejnosti.¹⁴

14 GILAD, James. *Introduction to RuPaul's Drag Race (season 15)* [online]. Gilad James Mystery School. 2023. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Introduction_to_RuPaul_s_Drag_Race_season15/mVHAEAAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0 [cit. 2024-03-26].

2.3. Významné soutěžící RuPaul's Drag Race

Za doposud nejúspěšnější soutěžící je často označována **Trixie Mattel**, vlastním jménem Brian Michael Firkus. Hvězda sedmé sezony *RuPaul's Drag Race* (2015), kde skončila na šestém místě, později vyhrála 3. sezonu *RuPaul's Drag Race All Stars*.¹⁵ Zapamatovatelná je díky své Barbie estetice či kvůli objemné blond paruce. V roce 2019 uvedla na trh svou kosmetickou značku *Trixie Cosmetics*, prodávající především produkty na rty.¹⁶

Další významnou účastnicí soutěže je **Bob the Drag Queen**, vlastním jménem Caldwell Tidicue. Vyhrála titul *America's Next Drag Superstar* v 8. sérii *RuPaul's Drag Race*.¹⁷ Společně s drag queen Monét X Change založili kosmetickou značku *BOMO Beauty*.¹⁸ Dále se soutěže zúčastnily významné drag queen jako například Aguarria, Sasha Colby či Symone.

Obr. 3: Trixie Mattel

Obr. 4: Bob the Drag Queen.

15 HESS, Liam. VOGUE. *How Trixie Mattel Went From Drag Queen To Country-Pop Superstar* [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.vogue.co.uk/arts-and-lifestyle/article/trixie-mattel-interview>. [cit. 2024-03-09].

16 TRIXIE MATTEL. *About Trixie* [online]. Dostupné z: <https://trixiemattel.com/about/>. [cit. 2024-03-09].

17 BOB THE DRAG QUEEN. *About* [online]. Dostupné z: <https://www.bobthedragqueen.com/about>. [cit. 2024-03-09].

18 BOMO BEAUTY. *BOMO Beauty* [online]. Dostupné z: <https://www.bomobeauty.com/>. [cit. 2024-03-09].

2.6. Drag v českém prostředí

Dle mého názoru je komunita drag queens v České republice na vzestupu a začíná se dostávat do povědomí široké veřejnosti, jelikož i osob provozující drag přibývá. Hodně tomu přispívá každoroční duhový průvod Prague Pride či již výše zmíněný populární americký pořad RuPaul's Drag Race. V následujících řádcích představím jednu z neznámějších drag queens a jednoho z neznámějších drag kings u nás:

Miss Petty je česká drag queen, jejíž první vystoupení proběhlo v roce 2018. Není to však klasická drag queen, jako téměř jediná v České republice skládá vlastní originální hudbu a vystupuje se svou autorskou tvorbou. Její písně jsou energické, což podtrhuje svým zářivě křiklavým oblečením. Chce inspirovat lidi k sebelásce a body positivity. Ukazuje, že sebevědomý může být každý, bez ohledu na gender, sexualitu nebo váhu. Vystupovala na mezinárodním drag festivalu Bushwig v Berlíně, duhovém festivalu Prague Pride či v klubu ROXY po boku zpěvačky Charlie XCX.¹⁹ V roce 2021 se účastnila soutěže *Česko Slovensko má talent*.²⁰

Obr. 5: Miss Petty

Rudy Daddy, český drag king, civilním povoláním ilustrátor a grafik. Na pražské scéně se objevuje od roku 2019.²¹ V životě střídá oslovení v mužském a ženském rodě. Drag považuje za hledání sám sebe: „*Jako Rudy Daddy parodizuji maskulinitu. Daddy je upír, rockstar i kovboj, co vystupuje například na glam metal.*“²²

Obr. 6: Rudy Daddy

19 MISS PETTY. *O mně* [online]. Dostupné z: <https://www.misspetty.cz/o-mne/>. [cit. 2024-03-10].

20 TELEGRAPH. *Miss Petty vystoupí v Telegraphu!* [online]. 2021. Dostupné z: <https://telegraph.cz/journal/miss-petty-vystoupi-v-telegraphu>. [cit. 2024-03-10].

21 PATOČKOVÁ, Jana. HEROINE. *Narodili jsme se nazi a všechno ostatní je drag! Seznamte se s Rudym, Tonic a Miss Petty* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.heroine.cz/kultura/5512-narodili-jsme-se-nazi-a-vsechno-ostatni-je-drag-seznamte-se-s-rudym-tonic-a-miss-petty>. [cit. 2024-03-10].

22 ČESKÝ ROZHLAS. *Drag persona mi vrátila něco, co jsem v dětství potlačovala. S Rudy Daddy o uměleckém alter egu i osobním životě* [online]. 2023. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/drag-persona-mi-vratila-neco-co-jsem-v-detstvi-potlacovala-s-rudy-daddy-o-8957943>. [cit. 2024-03-10].

3. Fotografové zobrazující téma drag queens

3.1. Nan Goldin

Americká fotografka Nan Goldin se narodila v roce 1953. Její snímky zachycují realitu surovým způsobem a staly se ikonickým záznamem komunity LGBT+ v New Yorku (období 70. a 80. let. 20. století). S komunitou, kterou fotografuje, je velmi silně spojena, dotýká se tématu nejenom drag queens, ale i prostituce, drog, homosexuálů či vlastních autoportrétů. Je autorkou rozsáhlého fotografického deníku své doby, ukazuje v něm vše, co se jí přímo dotýká.²³

Fotografovala v Bostonském podniku pro drag queens, které se staly jejím fotografovaným tématem po dobu několika let. „*Považovala jsem je za jedny z nejužasnějších lidí na světě, byly to moje supermodelky a chtěla jsem, aby to byly i supermodelky světa.*“²⁴ Na fotografiích se opakovaně objevují 2 osoby, označovány jako drag múzy Nan Goldin: Jimmy Paulette a Misty. Sama prohlásila: „*Nikdy jsem je neviděla jako muže oblékající se za ženy, ale jako něco úplně jiného – třetí pohlaví, které dávalo větší smysl než dvě ostatní*“ Svým fotoaparátem vzdávala poctu drag queens, obdivovala je a nikdy je nechtěla vyloženě demaskovat. Údajně se řídila výrokem slavného spisovatele Oscara Wilda, který pronesl, že jsi tím, za koho se vydáváš. Jako první ji s queer komunitou seznámil přítel David Armstrong, který jí ukázal rozměr gay života a drag klubů. Goldin poprvé vystavovala fotografie zachycující drag queens ve svých 19 letech.²⁵ Tehdy ještě v černobílé podobě. První její barevné snímky vznikají zřejmě od roku 1973 a potom se barva stala pro její tvorbu typickou.²⁶

23 KUNSTHALLE PRAHA. *Nan Goldin: The Ballad of Sexual Dependency (Balada o sexuální závislosti, 1979/2001)*. [online] 2023. Dostupné z: <https://www.kunsthallepraha.org/udalosti/nan-goldin-the-ballad-of-sexual-dependency-balada-o-sexualni-zavislosti-19792001>. [cit. 2024-03-05].

24 The Genius of Photography. YOUTUBE. *Nan Goldin - The Art of the Snapshot* [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=R9zaZhJ9YK4>. [cit. 2024-03-05].

25 KAPLAN, Louis. *American Exposures Photography and Community in the Twentieth Century* [online]. University of Minnesota Press, 2005. [cit. 2024-03-26]. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/American_Exposures/etO0uGPG10QC?hl=cs&gbpv=0. s. 99-101.

26 MATTHEW MARKS GALLERY. *NAN GOLDIN* [online]. 2023. Dostupné z: <https://matthewmarks.com/exhibitions/nan-goldin-09-2021>. [cit. 2024-03-05].

Pravděpodobně její neznámější fotografie z drag komunity je snímek, kdy Jimmy a Misty sedí v taxíku, patrně jsou na cestě na gay pride (New York, 1991). Jejich pohled směřuje přímo do objektivu a použití blesku ještě zdůraznilo výrazný make up a lesklé oblečení. Portrét vyjadřuje autentičnost a působí silně emocionálně. Nan Goldin vyfotografovala na gay pridu 1991 mnoho dalších působivých fotografií například *Misty at Sheridan square*, *Jimmy Paulette on David's bike*, *Jimmy Paulette after the parade*. Tyto fotografie pak vytváří poutavý pohled na queer scénu v New Yorku během té doby. Autorka přispěla k zachycení mnoha tváří a příběhů, které by jinak mohly zůstat opomíjeny.²⁷

Obr. 7: Nan Goldin, *Misty and Jimmy Paulette in a Taxi*, NYC, 1991.

Komunita drag queens se stala hlavním námětem souboru *The Other Side*, který se věnuje převážně problematice genderu. Ukazuje i osobní portréty přátel Nan Goldin, kteří podleli epidemii AIDS. Soubor byl vydán knižně v roce 1993 a jeho název je odvozen od stejnojmenného drag baru v Bostonu, kde autorka začala komunitu dokumentovat. Fotografie odhalují nejen vnější krásu osob, ale i osobní příběhy. Působivým prvkem je intimní atmosféra a znatelná blízkost s fotografovanými osobami.²⁸

„Je to kniha o kráse a o lásce k mým přátelům.“²⁹

27 TATE. *Misty and Jimmy Paulette in a taxi, NYC*. Online. Dostupné z: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/goldin-misty-and-jimmy-paulette-in-a-taxi-nyc-p78046>. [cit. 2024-04-06].

28 KOLESNICHENKO, Darya. MUSÉE MAGAZINE. *Book Review: Nan Goldin's The Other Side* [online]. Dostupné z: <https://museemagazine.com/culture/2020/1/16/book-review-nan-goldins-the-other-side>. [cit. 2024-03-05].

29 ENBOOK. *Nan Goldin: The Other Side* [online]. Dostupné z: <https://www.enbook.cz/nan-goldin-the-other-side>. [cit. 2024-03-29].

Za její životní dílo lze však považovat soubor minimálně 700 diapositivů a později i knižní publikaci s názvem *The Ballad of Sexual Dependency*. Soubor dokumentuje průběh sexuální závislosti a zachycuje páry během intimních chvil. Součástí jsou i autoportréty autorky, ukazující následky fyzického týraní jejím tehdejším partnerem. Projekce snímků je sladěna s hudbou.³⁰ Dalšími významnými soubory její tvorby jsou například *All by myself* (autoportréty, které vytvořila během pobytu na odvykacím středisku, jelikož se stala v polovině 80. let silně závislou na drogách) nebo *Cookie portfolio* (pocta její kamarádce, která umřela na AIDS).

Obr. 8: Nan Goldin. *Jimmy Paulette After the Parade*, NYC, 1991.

Obr. 9: Nan Goldin. *Jimmy Paulette and Tabboo! in the Bathroom*, NYC, 1991.

30 ARIEN, Mary Warner. *Vizionáři fotografie*. Přeložil Jan STARÝ. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3681-0. s. 289.

3.2. Andy Warhol

Andy Warhol, narozený v roce 1928, byl americký umělec věnující se mnoha žánrům umění a mezi nimi i fotografii. Ve své fotografické tvorbě používá Polaroid (období 70. let 20. století) a vytvořil s ním mnoho portrétů a autoportrétů. Polaroidové snímky jsou malé a obraz se tedy stává méně kvalitním, částečně neostrým, avšak působivým. Kouzlo spočívá v okamžitém vyvolání obrazu.

Andy Warhol vytvořil soubor *Selfportraits in drag*, který stírá hranice mezi pohlavím. Za pomoci paruk a make upu stylizuje svou podobu do ženského genderu. Nejedná se tedy přímo o formu dragu, ale spíše o crossdressing před fotoaparátem. Pohled jeho očí směřuje do objektivu a může se zdát prázdný, avšak ukazuje náznak zranitelnosti.³¹ Zajímavé je porovnání těchto autoportrétů s jeho přirozenými, jelikož je použita stejná technika a podobné světelné podmínky. Nejvíce tak vynikne rozdíl ve změně identity (*na kterou se zaměřuji i sama ve své praktické bakalářské práci*).

K jeho méně známým dílům patří série sítotisků *Ladies and Gentleman* (1975), název poukazuje na dvojjazyčnost mezi mužským a ženským pohlavím.³² Portréty vyobrazují drag queens či trans ženy. Při práci vycházel z fotografií pořízených Polaroidem, které vytvořil v barech v oblasti West Village (Manhattan, New York), jenž se nacházejí v okolí jeho studia The Factory. Identita modelek byla po dlouhou dobu skrytá, až později jeho nadace zveřejnila oficiální seznam jmen a mezi nimi figurovali i osobnosti jako Marsha. P. Johnson, Wilhelmina Ross či Helen/Harry Morales.³³

Od roku 1965 se soustředil převážně na filmovou tvorbu a vytvořil přes 650 undergroundových filmů. Hlavní role hráli jeho tzv. *Superstars* – mezi nimi například i průkopnice dragu a transgender herečka Candy Darling. Andy Warhol se však nejvíce proslavil jako vůdčí osobnost hnutí pop art, designér reklamních předmětů či manažer skupiny *The Velvet Underground*. Jeho úplně nejznámější dílo je *Campbellova polévka* či portrét ikonické herečky Marilyn Monroe.

31 SMITH, Ian Haydn. *Stručný příběh fotografie: kapesní průvodce klíčovými žánry, díly, náměty a technikami*. Praha: Grada, 2021. s. 120-121.

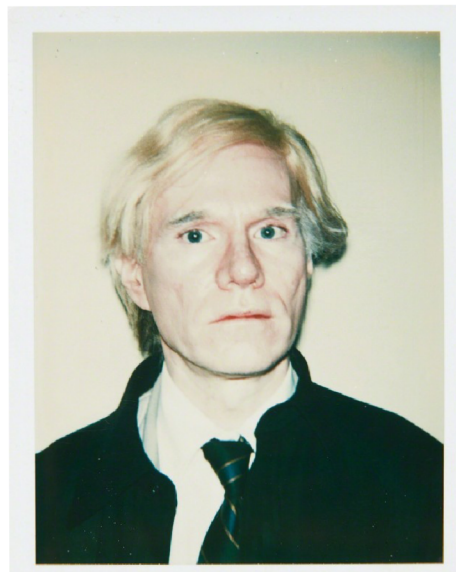
32 PERERA, Marga. *Warhol. Géniové umění*. Praha: Sun, 2010. ISBN 978-80-7371-253-2. s. 76.

33 DE SALVO, Donna a BACK, Jessica. *Andy Warhol From A to B and Back Again*. Online. Whitney Museum of American Art, 2018. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Andy_Warhol/peyDDwAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0. [cit. 2024-03-28]. s. 308.

Celkově lze říci, že se stal ikonou moderního umění a jeho práce neovlivnila jen umělecký svět, ale i širší kulturní a společenskou rovinu. Andy Warhol zemřel v roce 1987 (ve věku 58 let) na pooperační komplikace.³⁴

Obr. 10: Andy Warhol. *Self-Portrait in Drag*, 1982.

Obr. 11: Andy Warhol. *Self-Portrait*, 1977.

Obr. 12: Andy Warhol. *Helen/Harry Morales* (z cyklu *Ladies and Gentlemen*), 1974.

Obr. 13: Andy Warhol. *Helen/Harry Morales* (z cyklu *Ladies and Gentlemen*), 1975.

34 THE ANDY WARHOL FOUNDATION. *Biography* [online].
Dostupné z: <https://warholfoundation.org/warhol/>. [cit. 2024-03-12].

3.3. Peter Hujar

Peter Hujar se narodil v roce 1934, byl jednou z vůdčích osobností umělecké scény v New Yorku v 70. a 80. letech 20. století. Jeho fotografie jsou dokonale technicky zpracované, emocionálně působivé a jedná se převážně o černobílé portréty osobností. Za svého života vydal pouze jednu knižní publikaci a to *Portraits in Life and Death* v roce 1976.³⁵

Hujar miloval drag a fotil nejednu osobu. Uchvátil ho prvek transformace a to, jak její účastníci měnili povahu genderu. Svými fotografiemi ukazuje, že drag není jen muž v šatech, ale že jde o identitu osobnosti. Fotografie působí skoro až jako obrazy, vytvořené v šatnách divadel či nočních klubů. Fotografoval i ateliérové portréty v jeho skromném studiu na East Street. Používal jemné osvětlení a bílou zeď na pozadí. Charakteristickým znakem je i čtvercová kompozice.³⁶

Obr. 14: Peter Hujar. *Drag Queen With Flower in Hair*, Halloween. 1980.

Obr. 15: Peter Hujar. *Larry Ree Backstage*, 1974.

Za jednu z jeho nejznámějších fotografií se považuje snímek *Candy Darling on Her Deathbed*, který zachycuje slavnou transherečku a jednu z Warholových Superstars, jak leží na nemocničním lůžku v roce 1973. Vytvořil i několik portrétů svého milence Davida Wojnarowitze, který byl též slavný umělec. Peter Hujar byl velmi blízký přítel Nan Goldin, která ho stejně jako většinu svých přátel fotografovala. Zahrnula ho do výstavy *Witnesses: Against Our Vanishing* v New Yorku, která ukazuje život osob s AIDS, na který Hujar v roce 1987 umírá.³⁷

35 THE PETER HUJAR ARCHIVE. *About* [online]. Dostupné z: <https://peterhujararchive.com/about/>. [cit. 2024-03-15].

36 FLETCHER, Gem. BRITISH JOURNAL OF PHOTOGRAPHY. *New York's downtown drag scene as seen through Peter Hujar's lens* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.1854.photography/2021/05/new-yorks-downtown-drag-scene-as-seen-through-peter-hujars-lens/>. [cit. 2024-03-15]

37 KAPLAN, s.102. op. cit. č. 25.

Obr. 16: Peter Hujar. *Candy Darling on Her Deathbed*, 1973.

3.4. Diane Arbus

Diane Arbus, narozená v roce 1923, patřila do tzv. *Newyorské školy fotografie* (kam spadá například i Richard Avedon, William Klein, Wegee či Robert Frank). Jednalo se o skupinu asi 16 autorů z New Yorku, kteří ve fotografii využívali mimo jiné neostrost, nezvyklé kompozice a netradiční úhly pohledu.

Její dokumentární práce zobrazovala tabuizovaná témata, fotografovala outsidersy a tím šokovala společnost. Lidé odchýlení od běžné normy nebo kdokoliv odlišný ji přitahoval. Jednalo se o dvojčata, trojčata, trpaslíky, postižené osoby, homosexuály, transvestity či drag queens.³⁸ V letech 1957-1965 vytvořila mnoho fotografií zachycující život transsexuálů. Byla fascinovaná vztahem mezi pohlavím a identitou, ve své tvorbě zachycuje drag queens v procesu přeměny v ženské osobnosti.³⁹ Začínala je však dokumentovat z pohledu publika, později si získala jejich důvěru a mohla fotografovat intimní situace v zákulisí (z prostředí šaten či v průběhu líčení). Často se jednalo o backstage z newyorském *Clubu 82*, kde se pořádaly drag show. Snímky drag queens vystavila poprvé v roce 1965 a čelily velké vlně nepochopení ze stran diváků. Údajně pobuřovali veřejnost natolik, že na fotografie návštěvníci plivali.⁴⁰

38 HLAVÁČ, Ludovít. *Dejiny fotografie*. Fotografická a filmová tvorba. Martin: Osveta, 1987. s. 472-473.

39 MALIK, Kaiya. ARTSHELP. *Diane Arbus: Photographing The Unexpected* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.artshelp.com/diane-arbus-photographing-the-unexpected/>. [cit. 2024-04-06].

40 TRAINER, Laureen. *The Missing Photographs: An Examination of Diane Arbus's Images of Transvestites and Homosexuals from 1957 to 1965* [online]. *ATHANOR XVIII*. 2000. s. 78-79. Dostupné z: <https://journals.flvc.org/athanor/issue/view/5584/158>. [cit. 2024-04-12].

Za jeden z jejich nejznámějších snímků je však považován *Chlapec s ručním granátem v Central parku* (1962). Diane Arbus trpěla depresemi, v roce 1971 spáchala sebevraždu. Umírá na otravu a vykrvácení.⁴¹

Obr. 17: Diane Arbus. *Three Female Impersonators*, 1962.

Obr. 18: Diane Arbus. *A Young Man in Curlers*, 1966

41 MRÁZKOVÁ, Daniela. *Příběh fotografie: vyprávění o historii světové fotografie prostřednictvím životních a tvůrčích osudů významných osobností a mezních vývojových okamžiků*. 2., upr. vyd. Máj. Praha: Mladá fronta, 1986. s. 178-179.

4. Fotografové zobrazující téma genderu nebo identity

4.1. Cindy Sherman

Cindy Sherman (*1954) se ve své tvorbě věnuje společenským tématům. Experimentuje s různými identitami, jak řekla: „*Přeji si, abych mohla každý den jít do světa oblečená jako výstřední halloweenská postava.*“⁴² Často vyobrazuje sebe sama a tvoří autoportréty v převlecích, využívá své tělo jako plátno a pokaždé se z ní stává jiný člověk. Vymýšlí si fiktivní osoby a někdy až paroduje určité situace. Provokuje diváka a přivádí ho k zamyšlení nad tím, co identitu skutečně tvoří.

Její průlomová série je *Untitled Film Stills* (1977) je inspirovaná černobílou filmovou fotografií, objevuje se zde vyobrazena ve stereotypních ženských rolích.⁴³ V letech 2000-2002 pak vytvořila sérii snímků *Headshots*, zabývající se problematikou stárnutí žen. K dalším jejím slavným souborům řadíme například *Sex Pictures* nebo *Horror Pictures*.⁴⁴ Patří do neoficiální skupiny umělců – *Pictures Generation*, kam spadá i Robert Longo nebo Richard Prince. Spojoval je zájem o kritiku masmédií, zpochybnění autorství či identity.⁴⁵

Obr. 19: Cindy Sherman.
Untitled #360. Z cyklu
Headshots, 2000.

Obr. 20: Cindy Sherman.

42 MOMA. *Cindy Sherman* [online]. Dostupné z: <https://www.moma.org/artists/5392>. [cit. 2024-03-15].

43 MARIEN, Mary Warner. *Vizionáři fotografie*. Přeložil Jan STARÝ. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3681-0. s. 293.

44 NATIONAL PORTRAIT GALLERY. *Cindy Sherman* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.npg.org.uk/blog/cindy-sherman>. [cit. 2024-03-28].

45 MOMA. *Pictures Generation* [online]. Dostupné z: <https://www.moma.org/collection/terms/pictures-generation>. [cit. 2024-03-15].

4.2. Robert Mapplethorpe

Americký fotograf Robert Mapplethorpe se narodil v roce 1946. Známy se stal především svými otevřenými mužskými akty, kterými šokoval společnost. Fotografie spustily značnou vlnu kontroverze, jelikož zobrazují sexuální, homosexuální či sadomachistický podtext.⁴⁶ Druhým jeho typickým fotografovaným námětem byly květiny (převážně orchideje a lilie), které propojoval s výše zmíněným tématem. Tvořil i portréty osobností a umělců (např. Andyho Warhola či sochařky Louise Bourgeois).

V roce 1967 potkává Patti Smith – americkou zpěvačku a básničku. Žili spolu nejprve jako milenci, později jako umělečtí partneři. Mapplethorpe v té době zápasil se svojí sexualitou. Pravidelně spolu navštěvovali noční klub *Max's Kansas City*, kde se seznámili s Warholovou skupinou umělců, zahrnujících právě i drag queens.⁴⁷ V roce 1972 pak potkává další důležitou osobu svého života - kurátora a milence Samuela Wagstaffa.

Ve svých fotografiích zůstal vždy oddán černobílému efektu. Jeho častým zobrazovaným námětem jsou autoportréty. Ve své rané tvorbě (období 70. let) využívá k jejich zhotovení Polaroid, později používal Hasselblad.⁴⁸ V autoportrétu vzniklém roku 1980 je zobrazen problém rozdílu mezi mužem a ženou, rozostřuje zde svou genderovou identitu, jelikož je zde vyfotografován s dramaticky nalíčeným obličejem a odhalenou hrudí.⁴⁹ Fotografie předává myšlenku, že krása a identita může existovat bez ohledu na pohlaví. Snímek pořídil v době, kdy byly netradiční projevy genderu a sexuality vysoce tabu. Zajímavým protikladem je další autoportrét z roku 1980, kdy je zobrazen jako drsný muž s cigaretou, oblečený v kožené bundě. Spárováním těchto dvou fotografií demonstruje rozsáhlost lidských genderových identit.⁵⁰

Mapplethorpe umírá v roce 1989 na AIDS.

46 FRICKE, Christiane; HONNEF, Klaus; RUHRBERG, Karl; SCHNECKENBURGER, Manfred a WALTHER, Ingo F. *Umění 20. století: [malířství, sochařství a objekty, nová média, fotografie]*. [Praha]: Slovart, 2004. ISBN 80-7209-521-8. s. 768.

47 MARTINEAU, Paul a SALVESEN, Britt. *Robert Mapplethorpe The Photographs* [online]. Los Angeles: J. Paul Getty Museum, 2016. [cit. 2024-03-28]. s. 3. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Robert_Mapplethorpe/x2JdCwAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0.

48 THE ROBERT MAPPLETHORPE FOUNDATION. *Biography* [online]. Dostupné z: <https://www.mapplethorpe.org/biography>. [cit. 2024-03-18].

49 GUGGENHEIM MUSEUM. *Robert Mapplethorpe Self Portrait* [online]. Dostupné z: <https://www.guggenheim.org/artwork/2695>. [cit. 2024-03-18].

50 ARTSY. *The Self-Portrait: Gender through the Lens of Mapplethorpe* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.artsy.net/article/joanne-artman-gallery-self-portrait-gender-lens-mapplethorpe>. [cit. 2024-03-18].

Obr. 21: Robert Mapplethorpe. *Self Portrait*, 1980.

Obr. 22: Robert Mapplethorpe. *Self Portrait*, 1980.

4.3. Man Ray a Marcel Duchamp

Marcel Duchamp (1887-1968) byl velká osobnost 20. století. Známy se stal především díky svým *ready-mades* (předměty denní potřeby vytržené z kontextu a uvedené do souvislosti nových – dílo *Fontána* nebo *Sušák na lahve*). Byl jedním z průkopníků akčního umění.⁵¹

Rád se převlékal i do ženských šatů, vytvořil si své ženské alter ego, které zní *Rose Sélavy*. Jméno napřed znělo „Rose Sélavy“ a bylo poprvé uvedeno v podpisu, který Duchamp přidal k obrazu Francise Picabia *The Cacodylic Eye* (1921).⁵² Nakonec přidal další „r“ a vzniklo *Rose Sélavy*. Údajně vycházející z francouzské fráze „Eros, c'est la vie“ – což znamená „Eros, to je život.“ Podobu *Rose* ukazuje uvedená černobílá fotografie z roku 1920/1921. Dominuje zde svůdný pohled, rozmazaná oční linka, klobouk, prsten a šála kolem krku. Snímek vytvořil přední dadaistický a surrealistický umělec Man Ray (1890-1976). Jedná se o výtvar z počátku jejich spolupráce, Man Ray totiž později *Rose* mnohokrát fotografoval.⁵³

Obr. 23: Man Ray, *Rose Sélavy* (Marcel Duchamp), 1920/1921.

51 CHALUPECKÝ, Jindřich. *Úděl umělce: duchampovské meditace*. Praha: Torst, 1998. ISBN 80-7215-050-2. s. 182-188.

52 PHILADELPHIA MUSEUM OF ART. *Marcel Duchamp as Rose Sélavy* [online]. 2019. Dostupné z: <https://philamuseum.org/collection/object/56973>. [cit. 2024-03-18].

53 CHALUPECKÝ s. 228-231. op. cit. č. 51.

5. Současná fotografická tvorba zobrazující drag queens

5.1. Annie Leibovitz

Annie Leibovitz je americká portrétní a novinářská fotografka, narozená v roce 1949. Pracovala pro největší světové magazíny - *Vogue* či *Vanity Fair*, pro které vytvořila portréty nejnámější hvězdy světa drag queens RuPaula.⁵⁴ Pro obálku časopisu *Vogue* není RuPaul oblečen v podobě, v jaké tradičně vystupuje ve svém televizním pořadu. Na sobě má mohutné zlaté šaty s korzetem, budící až královský dojem.⁵⁵

V roce 2007 vytvořila Annie Leibovitz slavné oficiální portréty královny Alžběty II, v zahradě a interiérech Buckinghamského paláce.⁵⁶ Portrétovala i mnoho dalších významných osobností – Patti Smith, Keitha Haringa či Johna Lennona a Yoko Ono (v roce 1980, pár hodin předtím než se John Lennon stane obětí vraždy).⁵⁷ Vyfotografovala i dvojici herců Tonyho Curtise a Jacka Lemmona, známých z filmu *Někdo to rád horké*, kde sehráli hlavní role. Dva jazzové hudebníky, kteří chtějí zapadnou do dívčí kapely. Fotografie vznikla v zákulisí uprostřed jejich proměny v ženy.⁵⁸

Obr. 24: Annie Leibovitz
Rupaul (pro *Vogue*). 2019.

Obr. 25: Annie Leibovitz,
obálka časopisu *Vanity Fair*,
2019/2020.

Obr. 26: Annie Leibovitz. *Tony Curtis a Jack Lemmon*. Los Angeles, 1995 (pro *Vanity Fair*).

54 AGUIRRE, Abby. *VOGUE*. *How the World Fell Head Over Heels for RuPaul* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.vogue.com/article/rupaul-interview-may-2019-issue>. [cit. 2024-03-22].

55 LAWSON, Richard. *VANITY FAIR*. *Cover Story: RuPaul: The Philosopher Queen* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.vanityfair.com/hollywood/2019/11/rupaul-cover-story>. [cit. 2024-03-22].

56 LEIBOVITZ, Annie. *Při práci*. Přeložil Martina NERADOVÁ. Praha: Argo, 2019. ISBN 978-80-257-2774-4. s. 180-189.

57 LEIBOVITZ s. 44. op. cit. č. 56.

58 LEIBOVITZ s. 121. op. cit. č. 56.

5.2. Bruce Gilden

Bruce Gilden se narodil v New Yorku v roce 1946, je to významný pouliční fotograf, zobrazující převážně portréty lidí v ulicích New Yorku. Má svůj typický fotografický rukopis, který spočívá ve využití přímého osvětlení za pomoci blesku. Jeho snímky jsou velice detailní.

*„Jsem známý tím, že fotím velmi zblízka a čím jsem starší, tím jsem bliž.“*⁵⁹

V roce 1998 se připojil k ikonické agentuře MAGNUM.⁶⁰ Kromě svých osobních projektů tvořil i pro značku Louis Vuitton či pro časopis New York Times. Fotografoval dvě legendární drag queens Milk a Lady Bunny jako módní editorial pro W Magazine, předvádějí extravagantní doplňky sezony (2019).⁶¹

Obr. 27: Bruce Gilden. USA. NYC. 2019.

Obr. 28: Bruce Gilden. USA. NYC. 2019.

59 MAGNUM PHOTOS. *Bruce Gilden* [online]. Dostupné z:

<https://www.magnumphotos.com/photographer/bruce-gilden/>. [cit. 2024-03-22].

60 GILDEN, Bruce. *About* [online]. Dostupné z: <https://www.brucegilden.com/about>. [cit. 2024-03-22].

61 MAGNUM PHOTOS. *The Magnum Digest: November 22, 2019* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.magnumphotos.com/newsroom/magnum-digest/the-magnum-digest-november-22-2019/>. [cit. 2024-03-22].

5.3. Martin Schoeller

Martin Schoeller (*1968) je portrétní fotograf. Narodil se v Německu, později se v 90. letech přestěhoval do New Yorku. Zde začíná fotografovat portréty lidí, které potkává na ulici. Typickým znakem jsou pro něj maximálně detailní portréty před bílým pozadím a s ateliérovým svícením. Fotografuje slavné osobnosti, sportovce, bezdomovce, filmové osobnosti či běžné lidi. Zobrazuje je demokraticky tzn. používá téměř vždy stejné technické podmínky či osvětlení a osoby neznámé i slavné nelze odlišit. Inspirací mu je významný August Sander či manželé Bernd a Hilla Becherovi.⁶²

V roce 2020 nafotografoval projekt *DragCon*, kde zobrazil podoby celkem 37 drag queens z pořadu *RuPaul's Drag Race*. Projekt byl publikován v časopisu *New York Magazine*.⁶³

Obr. 29: Martin Schoeller. *Aguaria* (z cyklu *Dragcon*). 2020.

Obr. 30: Martin Schoeller. *Morgan McMichael* (z cyklu *DragCon*). 2020.

62 SCHOELLER, Martin. *About* [online]. Dostupné z: <https://martinschoeller.com/About>. [cit. 2024-03-26].

63 SCHOELLER, Martin. *DragCon* [online]. Dostupné z: <https://martinschoeller.com/DragCon>. [cit. 2024-03-26].

5.4. Dorota Holubová

Dorota Holubová je slovenská portrétní a dokumentární fotografka z Bratislavy. Profesionálně se fotografii věnuje přes 10 let. Vystudovala magisterské studium na Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě v roce 2023. Pracovala ve Středoevropském domě fotografie v Bratislavě a 3 roky působila jako šéfredaktorka Fotonovin.⁶⁴ Za hlavní téma její tvorby se dá označit LGBT+ komunita.

Za své fotografie získala mnoho ocenění na Slovak Press Photo, v roce 2023 vyhrála hlavní cenu za snímek *Protest za Matúša a Juraja* (křičící a plačící aktivisti). Fotografie pochází ze série zachycující protest za práva LGBT+ komunity před Bratislavským hradem dne 16. 10. 2022.⁶⁵

Dlouhodobě pracuje na projektu *Neskrývaná láska*, který vyobrazuje intimní portréty LGBT párů žijících na Slovensku. Hlavním cílem série je zvýšení společenského povědomí a tolerance vůči LGBT+ komunitě.⁶⁶ Součástí této série je i portrét drag queens Jasmine RichArt a Chantall Licorne. Dlouhodobě spolupracují a společně nafotografovali i inscenované ateliérové snímky či propagační fotografie akcí QueerTime show.

Obr. 31: Dorota Holubová, z cyklu *Neskrývaná láska*.

Obr. 32: Dorota Holubová, *Jasmine RichArt a Chantall Licorne*.

64 HOLUBOVÁ, Dorota. *Bio* [online]. Dorota Holubova. Dostupné z: <https://dorotaholubova.com/bio/>. [cit. 2024-03-26].

65 SLOVAK PRESS PHOTO. *Protest za Matúša a Juraja (Křičiaci a plačúci aktivisti) (zo série)*. [online] 2022. Dostupné z: <https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-detail-foto?set=565>. [cit. 2024-03-26].

66 *Dorota Holubová : Neskrývaná láska / Disclosed love* [online]. INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE. Správa studentů. 2020. Dostupné z: <https://itf-new.slu.cz/sprava-studentu/workdetail/2083>. [cit. 2024-03-26].

PRAKTICKÁ ČÁST

6. Téma a hlavní myšlenka práce

Praktickou bakalářskou práci jsem se rozhodla zpracovat formou fotografického souboru, jelikož se oboru fotografie věnuji již 7 let a toto médium mě nejvíce přitahuje. Postupem času můj pohled na něj prošel různými proměnami. Pár let zpátky jsem jej vnímala úplně jinak než dnes. Dříve mě přitahovaly extravagantní předměty a náměty. Myslela jsem si, že čím více výrazný obraz bude, tím bude i lepším. Vyhledávala jsem proto taková témata a jedním z nich byli i drag queens. Dnes se mi na fotografii nejvíce líbí, že mi otevírá možnosti zpracovávat silná témata s autentickými záběry. Dalo by se tedy říct, že ve své bakalářské práci propojuji svůj minulý a současný pohled na svět fotografie.

Hlavním námětem souboru jsou zmiňované drag queens. Aktuálně na ně nenahlížím jen z pohledu výrazného zevnějšku, ale zajímám se o hlubší problematiku. Zpočátku jsem komunitu pouze sledovala jako divák. Až teď jsem se odhodlala osoby oslovit, s otázkou, zda se chtějí do projektu zapojit. Přijde mi, že téma má potenciál a nabízí vysokou škálu možností, jak jej uchopit. Já jsem se vydala směrem k poukázání na výraznou transformaci osobnosti. Hlavní myšlenkou fotografií tedy je ukázat silnou změnu identity, kterou osoby prožívají. Zaměřuji se na změnu mužské osobnosti v ženskou. Fascinuje mě proces proměny, kdy během 2 hodin kompletně mění nejen vizuální identitu. Samotné zákulisí je mimořádně zajímavé a zpracování klasickým reportážním stylem by bylo autentické. Já si ale zvolila cestu inscenovaných portrétů v kabaretu. Jako opak těchto fotografií pak fungují přirozené portréty, odhalují mužskou podobu.

Celkově si myslím, že snímky mohou pomoci šířit povědomí o drag kultuře, ale i obecně o komunitě LGBT+, kde mají drag queens určitě své místo. Soubor může přispět k lepšímu porozumění tématu, jelikož je téma obklopeno určitými předsudky.

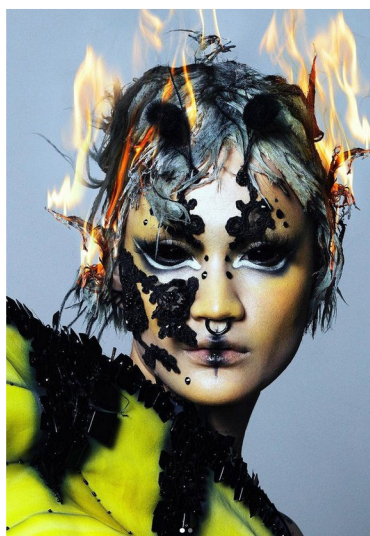
7. Inspirační zdroje

Hlavní inspirací mi byl fotografický cyklus *The Other Side* od Nan Goldin (viz s. 17-18). Soubor je důležitý nejen z hlediska společenského významu, historického kontextu a umělecké kvality. Také poskytuje pohled do života okrajové skupiny a zdůrazňuje sílu a odvahu těchto jednotlivců, kteří bojovali za svou identitu. Její snímky obdivuji kvůli atmosféře, která vyzařuje hlubokou emocionální upřímnost a intimitu. Považuji ji za ikonu v dokumentování drag queens, ale i celé komunity LGBT+. Cenným faktem je, že fotografie vznikly v době, kdy toto téma nebylo společností přijímáno a normalizováno. A myslím si, že možná právě ona přispěla k otevření otázek této problematiky ve společnosti.

Samozřejmě mě částečně k tomuto tématu přivedl i seriál *RuPaul's Drag Race* (viz s. 14), jelikož se jedná o nejznámější pořad věnující se drag queens. Avšak dle mého názoru se z něj stal určitý mainstream a je to show převážně založená na vtipu. Z tohoto důvodu v něm nenacházím vyloženě uměleckou inspiraci, ale určitě byl jedním z prvních impulsů, vedoucích k seznámení se s problematikou dragu.

Velkou inspirací je mi bezesporu i umělkyně tvořící pod přezdívkou Hungry, vlastním jménem Johannes Jaruraak. Pochází z Německa, konkrétně z Berlína a na sociální síti Instagram má přes půl milionu sledujících.⁶⁷ Její tvorbu bych popsala jako avantgardní až surrealistickou, nekonvenční. Působí organickým dojmem a posunuje hranice. Hlavně mě zaujala i z důvodu, že tvoří perfektně technicky zpracované fotografie. Ukazuje svou netradiční podobu, vždy s atypickým make upem a často i v nevěšedních pózách. Po vizuální stránce jsou tyto fotografie daleko vzdáleny od mých, avšak jedná se o jednu z prvních osob, díky které jsem na drag začala pohlížet jako na umění.

67 ISSHEHUNGRY. Instagram. [online]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/isshehungry/?hl=cs> [cit. 2024-03-06].

Obr. 33: *Hungry*. 2021.

Obr. 34: *Hungry*. 2019.

Mé první přímé setkání s drag queen proběhlo v galerii *Telegprah* v Olomouci, kde jsem v roce 2022 navštívila show *Miss Petty* (viz s. 16). Tehdy jsem šla „obhlédnout situaci“ a ověřit si, jak taková drag show probíhá. Podruhé jsem se pak s komunitou setkala na duhovém průvodu *Prague Pride 2022*, kde jsem je pouze zdálky obdivovala.

Potřetí, ale poprvé s fotoaparátem, jsem se ocitla na soutěži *Miss Drag* v Brně (v roce 2023). V momentě, kdy kolem mě v zákulisí pobíhalo 10 drag queens, oblékající lesklý oděv či nasazující paruky. Tak jsem si plně uvědomila, že téma je silné, osobní či otevírá otázku identity. Tento okamžik mi byl určitou motivací fotograficky rozvíjet téma i nadále. Myslím si, že celkově má nevyužitý potenciál, jelikož v Česku neznám mnoho současných fotografů, kteří by se tématu dragu dlouhodobě věnovali.

8. Postup práce

Jak již bylo zmíněno, úplně první drag akci jsem fotografovala v dubnu 2023. Jednalo se o první ročník soutěže *Miss Drag* a show probíhala v brněnském klubu *První patro*. Tehdy jsem dění dokumentovala čistě reportážním stylem a nesmírně jsem si užívala, že mám možnost nahlédnout do zákulisí. S údivem jsem sledovala, jak se muži dokáží během pár hodin proměnit v ženskou osobnost. Byla jsem překvapená jejich dovednostmi v oblasti make upu. Atmosféra v backstage byla příjemná i samotná vystoupení mě velmi nadchla.

Druhou akci jsem fotografovala v červnu 2023 v rámci zahájení *Brno Pride week*. Celkově jsem byla překvapená, kolik dobrých akcí s touto tematikou se v Brně děje. Centrem je samozřejmě i Praha, ale z důvodů vzdálenosti jsem se přiklonila k brněnským akcím. S každou další akcí jsem se pak snažila jít více do hloubky tématu. Porozumět portrétovaným osobám, naladit se na danou atmosféru a podle toho se následně odvíjel vizuál fotografií.

Třetí show se stala nejvíce klíčovou pro moji bakalářskou práci. Zde již nefotografuji čistou reportáž, ale pokouším se zobrazit určitý sociokulturní podtext a vyzdvihnout osobnost portrétovaných. Jedná se o akci *Carats of des Péchés* (královny kabaretu hříchů), novou show, jejíž první vystoupení se uskutečnilo koncem roku 2023 a od té doby probíhá vždy jednou měsíčně.⁶⁸ Vystupují zde 4 drag queens, které se staly hlavním námětem mé práce – *Ruby deLight*, *Jasmine RichArt*, *Kassie Di Wain* a *Finiji DarkAngel*. Skupinu založila první zmiňovaná – Ruby deLight. Královny vystupují jednotlivě i skupinově, jejich vystoupení jsou doplněny pěveckými čísly či zábavnými slovy moderátora. Vzniká zde jedinečná show, jelikož samozřejmě nechybí výrazné kostýmy a moderní hudební doprovod.

Drag queens vystupují v prostorách *Cabaretu des Péchés* (označován jako kabaret hříchů), jenž se nachází se v Brně (Palác Jalta, Dominikánské náměstí 2) a poprvé otevřel v září 2019.⁶⁹ Vytváří místo, kde se spojuje umění různých stylů a kde je možné téměř cokoliv. Umožňuje návštěvníkům odprostit se od vnějšího světa a vstoupit do nádherných

68 CABARET DES PECHÉS. *Carats of des Péchés - Královny des Péchés* [online]. Dostupné z: <https://www.cabaretdespeches.com/program/carats-of-des-peches-iv-20-4-2024/>. [cit. 2024-03-28].

69 **Kabaret:** Francouzské slovo „*le cabaret*“ původně označovalo krčmu, hospodu či nálevnu. Dnes slovo používáme spíše pro označení nového divadelního žánru se specifickým prostorem, probíhá zde představení strukturované jako řada výstupů a čísel. Nejedná se však pouze o zábavné vystoupení, kabaret může zobrazovat umělecká či společenská témata. Hlavním rysem je intenzivní kontakt s publikem a na rozdíl od divadla i zvýšená role improvizace. První kabaret *Le Chat Noir* vznikl roku 1881 v Paříži, Nejznámějším francouzským kabaretem se pak stal *Moulin Rouge*.

ZDENĚKOVÁ, Marie a PAVLOVSKÝ, Petr. *Základní pojmy divadla: teatrologický slovník*. Libri: 2004. ISBN 80-7277-194-9. s. 135-136.

kabaretních prostor. Při vstupu vás uvítá světelný nápis cabaret, umístěný na ornamentálně zdobené zdi, které společně s červeným schodištěm vzbuzuje tajemnou atmosféru. Do červených tónů je pak sladěna většina interiéru.⁷⁰

Vyjmenované osoby jsem oslovila, zda souhlasí s fotografováním a po skončení jejich vystoupení jsem si vybrala lokace, kde nafotíme portréty. Kabaret disponuje opravdu nádhernými prostory, takže se zde dobře tvořilo. Využila jsem potenciálu červeného interiéru a tato barva pak pěkně sladila všechny snímky. Pro lepší světlo a zářivější barvy využívám při fotografování externího blesku.

Později přišel čas na tvorbu přirozených portrétů. Plán na jejich podobu se v průběhu měnil, nakonec jsem zvolila řešení obyčejných portrétů před neutrální béžovou zdí. Fotografovaným jsem řekla, ať přijdou oblečení tak, jak chodí během normálního dne. Chtěla jsem docílit autentické neutrální podoby. Přijde mi to jako nejlepší způsob, aby vynikl kontrast s druhou částí jejich osobnosti. Vzniká zde kontrast extravagance a přirozenosti. Po skončení fotografování jsme v kavárně uskutečnili rozhovor, během kterého jsem získala potřebné informace k vytvoření textového popisku. K snímkům náleží i krátký reportážní výběr, který nahlíží do zákulisí či zobrazuje vystoupení samotné. Atmosféra v zákulisí mi totiž přijde fascinující a byla by škoda ji vůbec neukázat.

Obr. 35: Anna Nerušilová. Zleva: Jasmine, Finiji, Kassie, Ruby. Cabaret des Péchés, Brno, 2024.

Ještě jednou děkuji portrétovaným drag queens za jejich otevřenost.

70 CABARET DES PECHÉS. *Cabaretní příběh* [online]. Dostupné z: <https://www.cabaretdespeches.com/nas-pribeh/>. [cit. 2024-03-28].

VÝSTAVNÍ SOUBOR FOTOGRAFIÍ
PRAKTICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

DRAG QUEENS
ANNA NERUŠILOVÁ

Obr. 36: Anna Nerušilová. *Ruby deLight*. Cabaret des Péchés, Brno, 2024.

Obr. 37: Anna Nerušilová. *Tibor*. Brno, 2024.

Textová příloha č. 1:

Ruby/Tibor

Tibor pochází z Trenčína na Slovensku. Vystudoval obor grafika, které se již však nevěnuje a žije se tím, co ho baví – pracuje pro divadlo a vystupuje v kabaretu. Ke kreativní práci má blízko, jelikož si sám šije kostýmy a vyrábí paruky. Momentálně chodí na kurz zpěvu a pohrává si s myšlenkou, že si sám nazpívá hudební doprovod ke svým vystoupením. Na začátku kariéry pro něj bylo nejtěžší se naučit správně pracovat s make upem. K dragu se poprvé dostal v období největšího lockdownu, během covidu, kdy spolu s partnerem Dominikem tvořili umělecký projekt. Od té doby vystupuje pod pseudonymem Ruby deLight, svůdnou drag queen, charakteristickou svými rudými vlasy. Inspiraci nachází v období Hollywoodu 80. let, například ve jméně Dita Von Teese. Ruby založila soutěž *Miss Drag* a seskupení *Carats of des Péchés*, vystupující v brněnském Cabaretu. Nejprve navštěvovala podnik jako divák, avšak stále převlečená za svou ženskou identitu a kabaret ji později oslovil ke spolupráci.

Obr. 38: Anna Nerušilová. *Jasmine RichArt*. Cabaret des Péchés, Brno, 2024.

Obr. 39: Anna Nerušilová. *Peter*. Brno, 2024.

Textová příloha č. 2:

Jasmine/Peter

Peter žije v Banské Bystrici na Slovensku a pracuje ve firmě jako kontrolor kvality. Rodina i kolegové v práci mu poskytují cennou podporu při objevování drag scény. Poprvé se převlékl za ženu z legrace, během účasti na afterparty Pridu 2020 v Banské Bystrici. O rok později zde měl jedno ze svých prvních vystoupení už jako drag queen Jasmine RichArt. Drag považuje za formu umění a sebevyjádření. Při show vypíná mysl, zapomíná na své osobní problémy a na okamžik se stává někým jiným. Inspiraci pro své vystoupení hledá v oblasti hudby, velkým vzorem jsou jí popové hvězdy Lady Gaga nebo Nicki Minaj. Jasmine získala titul *Vicemiss Drag CZ/SK 2023*. Momentálně ji můžeme potkat v brněnském *Cabaretu des Péches* či na akcích v Bratislavě. Dlouhodobě spolupracuje s drag queen Chantall Licorne, kterou označuje za svou „*drag matku*“. Chantall jí byla velkou oporou v začátcích a doteď společně vystupují v rámci seskupení *House of Q*.

Obr. 40: Anna Nerušilová. *Kassie Di Wain*. Cabaret des Péchés, Brno, 2024.

Obr. 41: Anna Nerušilová. *Tomáš*. Brno, 2024.

Textová příloha č. 3:

Kassie/Tomáš

Tomáš má 18 let a pochází z vesnice kousek od Brna. Studuje poslední ročník střední školy, obor malíř-lakýrník. Zanedlouho ji čekají závěrečné zkoušky, a pokud se její plán vyplní, chtěla by se po skončení školy věnovat dragu naplno. Velkou oporou na této složité cestě má ve své rodině. Dlouhou dobu se zabývala herectvím, aktuálně se ale soustředí na dynamické taneční choreografie. K dragu ji přivedla travesti umělkyně Naira Delairo. Její proměna zahrnující líčení, nasazování korzetů, paruk a vrstvení oblečení zabere minimálně dvě hodiny času. První show jako Kassie Di Wain absolvovala asi před rokem a půl, ale už za tak krátkou dobu se stalo vystupování jejím snem. Kassie je energická drag queen, která získala titul *Miss Drag Look* v prvním ročníku soutěže *Miss Drag*. Účinkovala ve videoklipu známé zpěvačky LP, jenž se natáčel během festivalu *Prague Pride 2023* a v březnu 2024 s ní i vystupovala na koncertu v O2 aréně.

Obr. 42: Anna Nerušilová. *Finiji DarkAngel*. Cabaret des Péchés, Brno, 2024.

Obr. 43: Anna Nerušilová. *Filip*. Brno, 2024.

Textová příloha č. 4:

Finiji/Filip

Filip bydlí v Praze a pracoval na vedoucí pozici, kterou se však rozhodl opustit. Teď svůj čas plně věnuje dragu, s nímž začínal již 7 let zpátky. Začátky byly těžké, jelikož zde ještě nebyla tato komunita rozvinutá. Drag považuje za možnost vyjádřit svou kreativitu a sílu. Také za spojení věcí, které miluje – make up, extravagantní oblečení a tanec. Vystupuje pod vytvořeným alter egem Finiji DarkAngel. Předpona *fi* je odvozená od jeho jména a *Niji* označovalo jeho přezdívku v době, kdy se věnoval cosplayi. Slovo lze z japonštiny přeložit jako duhu, jenž odkazuje na hrdou reprezentaci LGBT komunity. Finiji je ve svých vystoupeních ráda vtipná. Typickým prvkem se pro ni staly minimálně 5cm dlouhé nehty a pohrává si tak se ženskými standardy, které převádí do extrémů. Stala se vítězkou prvního ročníku soutěže *Miss Drag*. Aktuálně je její program velice nabitý a má až 15 vystoupení za měsíc. Pravidelně například pořádá různé show v pražském klubu *Heaven*, kde i vypomáhá za barem.

Doplňěk (reportážní výběr fotografií)

Obr. 44: Anna Nerušilová. Backstage, Cabaret des Péchés, Brno, 2024.

Obr. 45: Anna Nerušilová. *Finiji DarkAngel*, Cabaret des Péchés, Brno, 2024

Obr. 46: Anna Nerušilová. *Backstage*, Miss Drag, Brno, 2023.

Obr. 47: Anna Nerušilová. Show, Cabaret des Péchés, Brno, 2024

Obr. 48: Anna Nerušilová. Show, Cabaret des Péchés, Brno, 2024

Obr. 49: Anna Nerušilová. Backstage, Miss Drag, Brno, 2023.

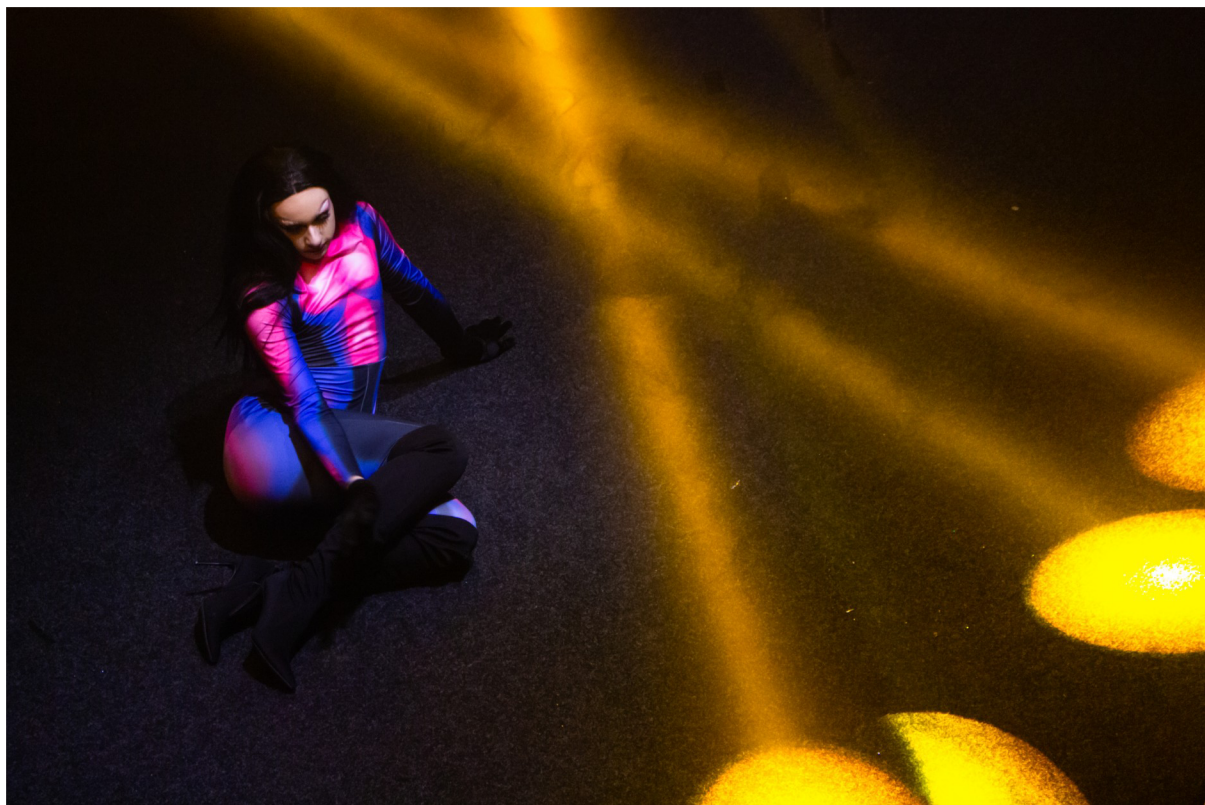
Obr. 50: Anna Nerušilová. Backstage, Miss Drag, Brno, 2023.

Obr. 51: Anna Nerušilová. *Jasmine RichArt*, Cabaret des Péchés, Brno, 2024

Obr. 52: Anna Nerušilová. *Ruby deLight*, Cabaret des Péchés, Brno, 2024

Obr. 53: Anna Nerušilová. *MRSK*, Miss Drag, Brno, 2023.

Obr. 54: Anna Nerušilová. *Miss Chief*, Miss Drag, Brno, 2023.

ZÁVĚR

Teoretická a praktická bakalářská práce byla zaměřená na téma drag queens. Což označuje muže, kteří se stylizují do ženské identity za pomoci výrazného líčení a oblečení. Já se však snažím ukázat, že jsou to ale i umělci a aktivisté, kteří neustále překračují hranice.

V praktické části jsem vytvořila fotografický soubor portrétů pojednávající o světě této komunity. Oslovila jsem následující 4 osoby – drag queens *Jasmine RichArt*, *Ruby deLight*, *Kassie Di Wain a Finiji DarkAngel*, s otázkou, zda se chtějí do projektu zapojit. Vyfotografovala jsem je ve své hvězdné drag osobnosti v nádherných prostorách brněnského *Cabaretu des Peches*. Do kontrastu k těmto fotografiím vznikly přirozené portréty před neutrálním pozadím, odhalující jejich mužskou podobu. Porovnáním těchto dvou snímků jsem docílila ukázky dvou identit, které jsou nedílnou součástí jejich každodenního života. Cílem souboru totiž bylo poukázat na silnou změnu identity a věnovat se otázkám přijetí a rovnosti. Samotné fotografie doplňuje text popisující danou osobu a reportážní snímky poskytující pohled do zákulisí či zobrazující průběh show.

Teoretickou část bakalářské práce zahajuje popis klíčových pojmů spojených s drag kulturou. Poté jsem se věnovala ikonické postavě RuPaula a jeho televizní show *RuPaul's Drag Race*, která zpopularizovala drag mezi širokou veřejností. Hlavní prostor je pak věnován fotografům zobrazující téma drag queens. Představila jsem historicky známé osobnosti, ale i současnou fotografickou tvorbu zachycující drag kulturu. V další části teoretické práce jsem popsala téma, hlavní myšlenku a postup vzniku fotografického souboru. Ukázala jsem hlavní inspirační zdroje, což je převážně soubor *The Other Side* od uznávané fotografky Nan Goldin.

Doufám, že tato bakalářská práce přispěje k lepšímu porozumění problematiky. Jelikož i přes to, že drag kultura má hluboké kořeny v historii LGBT+, tak doteď bojuje za své místo a potýká se s předsudky.

Seznam použité literatury

BEŇOVÁ, Kateřina. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8.

FRICKE, Christiane; HONNEF, Klaus; RUHRBERG, Karl; SCHNECKENBURGER, Manfred a WALTHER, Ingo F. *Umění 20. století: [malířství, sochařství a objekty, nová média, fotografie]*. [Praha]: Slovart, 2004. ISBN 80-7209-521-8

GEIST, Bohumil. *Sociologický slovník*. Praha: Victoria Publishing, [1993]. ISBN 80-85605-28-7.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

HLAVÁČ, Ludovít. *Dejiny fotografie*. Fotografická a filmová tvorba. Martin: Osveta, 1987.

CHALUPECKÝ, Jindřich. *Úděl umělce: duchampovské meditace*. Praha: Torst, 1998. ISBN 80-7215-050-2.

LEIBOVITZ, Annie. *Při práci*. Přeložil Martina NERADOVÁ. Praha: Argo, 2019. ISBN 978-80-257-2774-4.

MARIEN, Mary Warner. *Vizionáři fotografie*. Přeložil Jan STARÝ. Praha: Grada Publishing, 2022. ISBN 978-80-271-3681-0.

MRÁZKOVÁ, Daniela. *Příběh fotografie: vyprávění o historii světové fotografie prostřednictvím životních a tvůrčích osudů významných osobností a mezních vývojových okamžiků*. 2., upr. vyd. Máj. Praha: Mladá fronta, 1986.

OAKLEY, Ann. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-403-6.

PERERA, Marga. *Warhol. Géniové umění*. Praha: Sun, 2010. ISBN 978-80-7371-253-2.

SMITH, Ian Haydn. *Stručný příběh fotografie: kapesní průvodce klíčovými žánry, díly, náměty a technikami*. Přeložil Jan PODZIMEK, přeložila Dina PODZIMKOVÁ. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-1257-9.

ZDEŇKOVÁ, Marie a PAVLOVSKÝ, Petr. *Základní pojmy divadla: teatrologický slovník*. Libri: 2004. ISBN 80-7277-194-9.

Elektronické publikace

GILAD, James. *Introduction to RuPaul's Drag Race (season 15)* [online]. Gilad James Mystery School, 2023. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Introduction_to_RuPaul_s_Drag_Race_seasonVHAEAAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0 [cit. 2024-03-26].

DE SALVO, Donna a BACK, Jessica. *Andy Warhol From A to B and Back Again* [online]. Whitney Museum of American Art, 2018. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Andy_Warhol/peyDDwAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0. [cit. 2024-03-28].

KAPLAN, Louis. *American Exposures Photography and Community in the Twentieth Century* [online]. University of Minnesota Press, 2005. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/American_Exposures/etO0uGPG10QC?hl=cs&gbpv=0. [cit. 2024-03-26].

MARTINEAU, Paul a SALVESEN, Britt. *Robert Mapplethorpe The Photographs* [online]. Los Angeles: J. Paul Getty Museum, 2016. [cit. 2024-03-28]. Dostupné z: https://www.google.cz/books/edition/Robert_Mapplethorpe/x2JdCwAAQBAJ?hl=cs&gbpv=0.

Seznam elektronických zdrojů

PRAGUE PRIDE. *Drag je umění, které neškodí, narozdíl od předsudků* [online]. 2023.

Dostupné z: <https://www.praguepride.cz/cs/cteni-a-foto/clanky/1815-drag-je-umeni-ktere-neskodi-narozdil-od-predsudku>. [cit. 2024-03-06].

NATIONAL CENTER FOR TRANSGENDER EQUALITY. *Understanding Drag* [online].

2017. Dostupné z: <https://transequality.org/issues/resources/understanding-drag>. [cit. 2024-03-06].

CAMBRIDGE DICTIONARY. *Drag king* [online]. Dostupné z:

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/drag-king>. [cit. 2024-03-12].

CAMBRIDGE DICTIONARY. *CROSS-DRESSER* [online]. Dostupné z:

<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/cross-dresser>. [cit. 2024-03-12].

RUPAUL. Instagram [online]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/rupaulofficial/?hl=cs>.

[cit. 2024-03-06].

THE HOLLYWOOD WALK OF FAME. *RuPaul Andre Charles* [online]. Dostupné z:

<https://walkoffame.com/rupaul-andre-charles/>. [cit. 2024-03-06].

RUPAUL. *Bio* [online]. Dostupné z: <https://rupaul.com/bio/>. [cit. 2024-03-06].

HESS, Liam. VOGUE. *How Trixie Mattel Went From Drag Queen To Country-Pop*

Superstar [online]. 2022. Dostupné z:

<https://www.vogue.co.uk/arts-and-lifestyle/article/trixie-mattel-interview>. [cit. 2024-03-09].

TRIXIE MATTEL. *About Trixie* [online]. Dostupné z: <https://trixiemattel.com/about/>. [cit.

2024-03-09].

BOB THE DRAG QUEEN. *About* [online]. Dostupné z:

<https://www.bobthedragqueen.com/about>. [cit. 2024-03-09].

BOMO BEAUTY. *BOMO Beauty* [online]. Dostupné z: <https://www.bomobeauty.com/>. [cit.

2024-03-09].

MISS PETTY. *O mně* [online]. Dostupné z: <https://www.misspetty.cz/o-mne/>. [cit. 2024-03-

10].

TELEGRAPH. *Miss Petty vystoupí v Telegraphu!* [online]. 2021. Dostupné z:

<https://telegraph.cz/journal/miss-petty-vystoupi-v-telegraphu>. [cit. 2024-03-10].

PATOČKOVÁ, Jana. HEROINE. *Narodili jsme se nazi a všechno ostatní je drag! Seznamte se s Rudým, Tonic a Miss Petty* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.heroine.cz/kultura/5512-narodili-jsme-se-nazi-a-vsechno-ostatni-je-drag-seznamte-se-s-rudym-tonic-a-miss-petty>. [cit. 2024-03-10].

ČESKÝ ROZHLAS. *Drag persona mi vrátila něco, co jsem v dětství potlačovala. S Rudy Daddy o uměleckém alter egu i osobním životě* [online]. 2023. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/drag-persona-mi-vratila-neco-co-jsem-v-detstvi-potlacovala-s-rudy-daddy-o-8957943>. [cit. 2024-03-10].

KUNSTHALLE PRAHA. *Nan Goldin: The Ballad of Sexual Dependency (Balada o sexuální závislosti, 1979/2001)*. [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.kunsthallepraha.org/udalosti/nan-goldin-the-ballad-of-sexual-dependency-balada-o-sexualni-zavislosti-19792001>. [cit. 2024-03-05].

The Genius of Photography. YOUTUBE. *Nan Goldin - The Art of the Snapshot* [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=R9zaZhJ9YK4>. [cit. 2024-03-05].

MATTHEW MARKS GALLERY. *NAN GOLDIN* [online]. 2023. Dostupné z: <https://matthewmarks.com/exhibitions/nan-goldin-09-2021>. [cit. 2024-03-05].

TATE. *Misty and Jimmy Paulette in a taxi, NYC*. Online. Dostupné z: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/goldin-misty-and-jimmy-paulette-in-a-taxi-nyc-p78046>. [cit. 2024-04-06].

KOLESNICHENKO, Darya. MUSÉE MAGAZINE. *Book Review: Nan Goldin's The Other Side* [online]. Dostupné z: <https://museemagazine.com/culture/2020/1/16/book-review-nan-goldins-the-other-side>. [cit. 2024-03-05].

ENBOOK. *Nan Goldin: The Other Side* [online]. Dostupné z: <https://www.enbook.cz/nan-goldin-the-other-side>. [cit. 2024-03-29].

THE ANDY WARHOL FOUNDATION. *Biography* [online]. Dostupné z: <https://warholfoundation.org/warhol/>. [cit. 2024-03-12].

THE PETER HUJAR ARCHIVE. *About* [online]. Dostupné z: <https://peterhujararchive.com/about/>. [cit. 2024-03-15].

FLETCHER, Gem. BRITISH JOURNAL OF PHOTOGRAPHY. *New York's downtown drag scene as seen through Peter Hujar's lens* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.1854.photography/2021/05/new-yorks-downtown-drag-scene-as-seen-through-peter-hujars-lens/>. [cit. 2024-03-15]

MALIK, Kaiya. *Diane Arbus: Photographing The Unexpected* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.artshelp.com/diane-arbus-photographing-the-unexpected/>. [cit. 2024-04-06].

TRAINER, Laureen. *The Missing Photographs: An Examination of Diane Arbus's Images of Transvestites and Homosexuals from 1957 to 1965* [online]. *ATHANOR XVIII*. 2000. s. 78-79. Dostupné z: <https://journals.flvc.org/athanor/issue/view/5584/158>. [cit. 2024-04-12].

MOMA. *Cindy Sherman* [online]. Dostupné z: <https://www.moma.org/artists/5392>. [cit. 2024-03-15].

NATIONAL PORTRAIT GALLERY. *Cindy Sherman* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.npg.org.uk/blog/cindy-sherman>. [cit. 2024-03-28].

MOMA. *Pictures Generation* [online]. Dostupné z: <https://www.moma.org/collection/terms/pictures-generation>. [cit. 2024-03-15].

THE ROBERT MAPPLETHORPE FOUNDATION. *Biography* [online]. Dostupné z: <https://www.mapplethorpe.org/biography>. [cit. 2024-03-18].

GUGGENHEIM MUSEUM. *Robert Mapplethorpe Self Portrait* [online]. Dostupné z: <https://www.guggenheim.org/artwork/2695>. [cit. 2024-03-18].

ARTSY. *The Self-Portrait: Gender through the Lens of Mapplethorpe* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.artsy.net/article/joanne-artman-gallery-self-portrait-gender-lens-mapplethorpe>. [cit. 2024-03-18].

PHILADELPHIA MUSEUM OF ART. *Marcel Duchamp as Rose Sélavy* [online]. 2019. Dostupné z: <https://philamuseum.org/collection/object/56973>. [cit. 2024-03-18].

AGUIRRE, Abby. VOGUE. *How the World Fell Head Over Heels for RuPaul* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.vogue.com/article/rupaul-interview-may-2019-issue>. [cit. 2024-03-22].

LAWSON, Richard. VANITY FAIR. *Cover Story: RuPaul: The Philosopher Queen* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.vanityfair.com/hollywood/2019/11/rupaul-cover-story>. [cit. 2024-03-22].

MAGNUM PHOTOS. *Bruce Gilden* [online]. Dostupné z: <https://www.magnumphotos.com/photographer/bruce-gilden/>. [cit. 2024-03-22].

GILDEN, Bruce. *About* [online]. Dostupné z: <https://www.brucegilden.com/about>. [cit. 2024-03-22].

MAGNUM PHOTOS. *The Magnum Digest: November 22, 2019* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.magnumphotos.com/newsroom/magnum-digest/the-magnum-digest-november-22-2019/>. [cit. 2024-03-22].

SCHOELLER, Martin. *About* [online]. Dostupné z: <https://martinschoeller.com/About>. [cit. 2024-03-26].

SCHOELLER, Martin. *DragCon* [online]. Dostupné z: <https://martinschoeller.com/DragCon>. [cit. 2024-03-26].

HOLUBOVÁ, Dorota. *Bio*. Online. Dorota Holubova. Dostupné z: <https://dorotaholubova.com/bio/>. [cit. 2024-03-26].

SLOVAK PRESS PHOTO. *Protest za Matúša a Juraja (Kričiaci a plačúci aktivisti) (zo série)*. [online] 2022. Dostupné z: <https://sutaz.slovak-press-photo.sk/SK/sutaz-detail-foto?set=565>. [cit. 2024-03-26].

Dorota Holubová : Neskrývaná láska / Disclosed love [online]. INSTITUT TVŮRČÍ FOTOGRAFIE. Správa studentů. 2020. Dostupné z: <https://itf-new.slu.cz/sprava-studentu/workdetail/2083>. [cit. 2024-03-26].

CABARET DES PECHÉS. *Carats of des Péchés - Královny des Péchés* [online]. Dostupné z: <https://www.cabaretdespeches.com/program/carats-of-des-peches-iv-20-4-2024/>. [cit. 2024-03-28].

CABARET DES PECHÉS. *Cabaretní příběh*. [online]. Dostupné z: <https://www.cabaretdespeches.com/nas-pribeh/>. [cit. 2024-03-28].

Seznam obrazových příloh

Obr. 1: RUPAUL. DigitalSpy [online]. Dostupné z: <https://www.digitalspy.com/tv/reality-tv/a41854023/drag-race-uk-rupaul-missing-retirement/>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 2: plakát RUPAUL'S DRAG RACE, série 15. Entertainment [online], 2022. Dostupné z: <https://ew.com/tv/rupauls-drag-race-season-15-cast-revealed-meet-the-queens/>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 3: TRIXIE MATTEL. Cosmopolitan [online], 2018. Dostupné z: <https://www.cosmopolitan.com/style-beauty/beauty/a15957234/trixie-mattel-makeup-transformation-video/>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 4: BOB THE DRAG QUEEN. [online]. Dostupné z: <https://www.bobthedragqueen.com/>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 5: MISS PETTY. Telegraph [online], 2021. Dostupné z: <https://telegraph.cz/journal/miss-petty-vystoupi-v-telegraphu>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 6: RUDY DADDY. [online]. Instagram, 2023. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CvCcjq_Nxb4/?hl=cs&img_index=1. [cit. 2024-03-29].

Obr. 7: GOLDIN, Nan. *Misty and Jimmy Paulette in a taxi*. NYC, 1991. Tate [online]. Dostupné z: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/goldin-misty-and-jimmy-paulette-in-a-taxi-nyc-p78046> [cit. 2024-03-29].

Obr. 8: GOLDIN, Nan. *Jimmy Paulette After the Parade*. NYC, 1991. Tate [online]. Dostupné z: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/goldin-jimmy-paulette-after-the-parade-nyc-1991-p13311> [cit. 2024-03-29].

Obr. 9: GOLDIN, Nan. *Jimmy Paulette and Tabboo! in the Bathroom*. NYC, 1991. Glamcut [online]. Dostupné z: <https://www.glamcult.com/articles/at-large-with-nan-goldin/>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 10: WARHOL, Andy. *Self-Portrait in Drag*, 1982. Wikiart [online]. Dostupné z: <https://www.wikiart.org/en/andy-warhol/self-portrait-in-drag-1982>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 11: WARHOL, Andy. *Self-Portrait*, 1977. Artsy [online]. Dostupné z: <https://www.artsy.net/artwork/andy-warhol-self-portrait-2826>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 12: WARHOL, Andy. *Helen/Harry Morales* (z cyklu *Ladies and Gentlemen*), 1974. Artnet [online]. Dostupné z: <https://www.artnet.com/auctions/artists/andy-warhol/helenharry-morales-from-ladies-and-gentlemen>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 13: WARHOL, Andy. *Helen/Harry Morales* (z cyklu *Ladies and Gentlemen*), 1975. Artimage [online]. Dostupné z: <https://artimage.org.uk/29001/andy-warhol/ladies-and-gentlemen—helen-harry-morales---1975>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 14: HUJAR, Peter. *Drag Queen With Flower in Hair*, Halloween. 1980. Peter Hujar Archive [online]. Dostupné z: https://peterhujararchive.com/images/eph_0503-1/

Obr. 15: HUJAR, Peter. *Larry Ree Backstage*, 1974. Peter Hujar Archive [online]. Dostupné z: <https://peterhujararchive.com/images/eph-0454/>. [cit. 2024-03-29]

Obr. 16: HUJAR, Peter. *Candy Darling on Her Deathbed*, 1973. Peter Hujar Archive [online]. Dostupné z: https://peterhujararchive.com/images/eph_0003-1/. [cit. 2024-03-29].

Obr. 17: ARBUS, Diane. *Three Female Impersonators*, 1962. Artfacts [online]. Dostupné z: <https://artfacts.net/artwork/three-female-impersonators-n-y-c/49555>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 18: ARBUS, Diane. *A Young Man in Curlers*, 1966. Minneapolis Institute of Art [online]. Dostupné z: <https://collections.artsmia.org/art/1898/a-young-man-in-curlers-dressing-for-an-annual-drag-ball-diane-arbus>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 19: SHERMAN, Cindy. *Untitled #360*. Z cyklu *Headshots*, 2000. Google Arts & Culture [online]. Dostupné z: <https://artsandculture.google.com/asset/untitled-360-cindy-sherman/CwEaomndtP-Jfg>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 20: SHERMAN, Cindy. [online]. Dostupné z: <https://lukejacksonsfmp.wordpress.com/2015/04/27/self-portrait-cindy-sherman-research/>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 21: MAPLETHORPE, Robert. *Self Portrait*, 1980. Guggenheim museum [online]. Dostupné z: <https://www.guggenheim.org/artwork/2695>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 22: MAPLETHORPE, Robert. *Self Portrait*, 1980. Tate [online]. Dostupné z: <https://www.tate.org.uk/art/artworks/maplethorpe-self-portrait-ar00225>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 23: MAN, Ray. *Rose Selavy* (*Marcel Duchamp*), 1920/1921. Another magazine [online]. Dostupné z: <https://www.anothermag.com/art-photography/8084/meet-rose-selavy-marcel-duchamp-s-female-alter-ego>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 24: LEIBOVITZ, Annie. *Rupaul* (pro magazín Vogue), 2019. Vogue [online]. Dostupné z: <https://www.vogue.com/article/rupaul-interview-may-2019-issue>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 25: LEIBOVITZ, Annie. *Obálka časopisu Vanity Fair*, 2019/2020. Vanity Fair [online]. Dostupné z: <https://www.vanityfair.com/hollywood/2019/11/rupaul-cover-story>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 26: LEIBOVITZ, Annie. *Tony Curtis a Jack Lemmon* (pro Vanity Fair). Los Angeles, 1995. Artsy [online]. Dostupné z: <https://www.artsy.net/artwork/annie-leibovitz-tony-curtis-and-jack-lemmon>

Obr. 27: GILDEN, Bruce. USA. NYC. 2019. Magnum Photos [online]. Dostupné z: <https://www.magnumphotos.com/newsroom/magnum-digest/the-magnum-digest-november-22-2019/>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 28: GILDEN, Bruce. W Magazine [online]. Dostupné z: <https://www.wmagazine.com/gallery/lady-bunny-milk-accessories>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 29: SCHOELLER, Martin. *Aquaria* (z cyklu *DragCon*). 2020. Dostupné z: <https://www.ai-ap.com/slideshow/AP/36/martin-schoeller/#1>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 30: SCHOELLER, Martin. *Morgan McMichaels* (z cyklu *DragCon*). 2020. Dostupné z: <https://martinschoeller.com/DragCon>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 31: HOLUBOVÁ, Dorota. *Z cyklu Neskryvaná láska*. Instagram [online]. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CzfyM5DKTBW/?img_index=9. [cit. 2024-03-29].

Obr. 32: HOLUBOVÁ, Dorota. *Jasmine RichArt a Chantall Licorne*. Dorotaholubova [online]. Dostupné z: <https://dorotaholubova.com/>. [cit. 2024-03-29].

Obr. 33: ISSHEHUNGRY. Instagram [online], 2021. Dostupné z: https://www.instagram.com/p/CoixNqHpqld/?hl=cs&img_index=1. [cit. 2024-03-29].

Obr. 34: ISSHEHUNGRY. Instagram [online], 2019. Dostupné z: <https://www.instagram.com/p/B0gsqagFUsk/?hl=cs>. [cit. 2024-03-29].

- Obr. 35:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Jasmine, Finiji, Kassie, Ruby. Cabaret des Péches*, Brno, 2024.
- Obr. 36:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Ruby deLight. Cabaret des Péchés*, Brno, 2024.
- Obr. 37:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Tibor*. Brno, 2024.
- Obr. 38:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Jasmine RichArt. Cabaret des Péchés*, Brno, 2024.
- Obr. 39:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Peter*. Brno, 2024.
- Obr. 40:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Kassie Di Wain. Cabaret des Péchés*, Brno, 2024.
- Obr. 41:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Tomáš*. Brno, 2024.
- Obr. 42:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Finiji DarkAngel. Cabaret des Péchés*, Brno, 2024.
- Obr. 43:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Filip*. Brno, 2024.
- Obr. 44:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Backstage, Cabaret des Péchés*, Brno, 2024.
- Obr. 45:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Finiji DarkAngel, Cabaret des Péchés*, Brno, 2024.
- Obr. 46:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Backstage, Miss Drag*, Brno, 2023.
- Obr. 47:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Show, Cabaret des Péchés*, Brno, 2024.
- Obr. 48:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Show, Cabaret des Péchés*, Brno, 2024.
- Obr. 49:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Backstage, Miss Drag*, Brno, 2023.
- Obr. 50:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Backstage, Miss Drag*, Brno, 2023.
- Obr. 51:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Jasmine RichArt, Cabaret des Péchés*, Brno, 2024.
- Obr. 52:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Ruby deLight, Cabaret des Péchés*, Brno, 2024.
- Obr. 53:** NERUŠILOVÁ, Anna. *MRSK, Miss Drag*, Brno, 2023.
- Obr. 54:** NERUŠILOVÁ, Anna. *Miss Chief, Miss Drag*, Brno, 2023.